

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SOLIQ TO'LASH VA ISLOH QILISHNING BARQAROR YO'NALISHLARI

G'aniyev Rahimjon,

Ahmadjonov Oybek

Farg'ona davlat universiteti Moliya

yo'nalishi 3-bosqich talabalari.

Ilmiy rahbar Moliya kafedrasi o'qituvchisi

M. G'oziyev

Annotatsiya: O'zbekiston Respublikasida soliq siyosatini isloh qilish, soliq to'lovchilarning huquq va manfaatlarini himoya qilish, daromadlarini oshirish orqali amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar yoritib berilgan. Tadqiqotda soliq tizimidagi mavjud muammolar tahlil qilinib, ularning hal etishning tashkiliy yo'nalishlari ko'rsatib o'tilgan. Jumladan, raqamlashtirish, soliq ma'murchiligining sodda va soliq yuki optimal bo'yicha olib boriladigan ishlab chiqarishga alohida e'tibor beradi. Maqola yakunida soliq solish yanada samarali faoliyat yuritishini ta'minlash bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: digitalizatsiya, komponent, soliq stavkasi, transparan, komunikatsiya, e-soliq, raqamli texnologiya.

Soliq tizimi mamlakat iqtisodiy rivojlanishining muhim asosi hisoblanadi. O'zbekistonda bu tizimni takomillashtirish orqali iqtisodiyotni yaxshilash va investitsiya muhitini yaxshilashga alohida e'tibor qaratilmoqda. O'zbekistonda amalga oshirilayotgan soliq islohotlari: Soliq yuklarining kamaytirilishi – bu tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantirish va iqtisodiy o'sish uchun zarur sharoitlar yaratadi. Soddashtirilgan soliq tizimi – kichik va o'rta biznes uchun soddashtirilgan soliq tartiblari joriy etilayotgani kuzatilmoqda, bu esa yangi tadbirkorlarni jalb qiladi. Digitalizatsiya – soliq to'lovlarini elektron tarzda amalga oshirish tizimi rivojlanmoqda, bu esa soliq to'lovchilar uchun qulayliklar yaratadi. Shuningdek, investitsiyalarga oid turtki beruvchi dasturlar ishlab chiqilmoqda, bu esa xorijiy va mahalliy investorlarning qiziqishini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu chora-tadbirlar natijasida O'zbekiston iqtisodiyoti o'sib, barqaror rivojlanishga erishish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Soliq tadbirkorlik, kichik biznes va tadbirkorlik sub'ektlari uchun qulay tartiblar yaratilmoqda. Ushbu tartiblarda quyidagi asosiy jihatlarga e'tibor qaratilmoqda: Soddashtirilgan soliqlar – kichik biznesga yuklanadigan soliq miqdori qisqartirilmoqda, bu esa tadbirkorlikni rag'batlantiradi. Yangiliklar va bonuslar – yaratilgan yangi ish o'rinlari uchun soliq imtiyozlari va subsidiyalar ko'zda tutilgan, bu

bizning iqtisodiyotimizda yangi imkoniyatlar ochadi. Hujjatlar va ruxsatnomalar – tadbirkorlik faoliyatini boshlash va olib borish uchun zaruriy hujjatlarni tartibga solish jarayoni soddalashtirilmoqda. Moliya va kredit olish imkoniyatlari – kichik biznes uchun arzon kreditlar va moliyaviy yordam dasturlari taklif etilmoqda. Ushbu chora-tadbirlarga asoslanib, O'zbekistonda kengayib borayotgan tadbirkorlik muhitining rivojlanishi, iqtisodiy o'sish va ish o'rinlarini yaratishda muhim ro'l o'ynaydi. Kichik biznes va tadbirkorlik sub'ektlari orqali iqtisodiyotimizni barqarorlashtirishga erishish mumkin.

Soliq stavkalarining pasaytirilishi va iqtisodiyotga ta'siri, soliq stavkalarining pasaytirilishi iqtisodiyotga turli yo'sinlarda ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ushbu jarayonning asosiy jihatlari quyidagilardir. Soliq yukining kamayishi - soliq stavkalari pasayganda, fuqarolar va korxonalar uchun soliqlar kamayadi, bu esa ularning xususiy sarflarini oshirishga imkon beradi. Kamaytirilgan soliq yuklari ishchilar va ish beruvchilar uchun xarajatlarni qisqartiradi, natijada iste'mol va investitsiyalar ko'payadi. Iqtisodiy o'sish soliq yukini kamaytirish, xarid qilish qulayligini oshirib, kelajakdagi iqtisodiy o'sishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Odamlar ko'proq pulga ega bo'lishsa, iste'mol sarflari oshib, iqtisodiyotning o'sishini rag'batlantiradi. Byudjetga ta'siri esa soliq stavkalarining pasaytirilishi qisqa muddatda byudjet daromadlarining kamayishiga olib kelishi mumkin, bu esa davlat moliyasida muammolar yaratadi. Agar byudjet daromadlari pasaysa, davlat ijtimoiy dasturlar va xizmatlarni moliyalashtirishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin. Uzoq muddatli ta'sirlar qisqa muddatda soliq stavkalari pasayishi iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishi mumkin, ammo uzoq muddatda davlat byudjetining barqarorligini ta'minlash zarur. Agar xarajalar qisqarishi va davlat qarzlari oshishi kuzatilsa, bu iqtisodiy o'sish sur'atlarini susaytirishi mumkin. Umuman olganda, soliq stavkalarining pasaytirilishi iqtisodiyotning barcha sohalariga ta'sir ko'rsatadi va bu jarayonning ijobiy va salbiy tomonlarini muvozanatlash zarur. Iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun davlatning byudjet siyosatini ehtiyotkorlik bilan rejalashtirish muhimdir.

Raqamli soliq boshqaruvi va uning ahamiyati. Raqamli soliq boshqaruvi sohasida amalga oshirilayotgan innovatsiyalar soliq to'lovchilar va davlat organlari o'rtasidagi munosabatlarni sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Quyidagi asosiy jihatlar raqamli soliq boshqaruvining muhim komponentlaridir: Soliq mobil ilovasi :Soliq mobil ilovasi orqali fuqarolar va tadbirkorlar soliqlarni to'lash, hisobotlarni topshirish va soliq tarixlarini kuzatish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Ushbu ilova yordamida soliq to'lovchilarga qulaylik yaratilib, vaqtni tejash va jarayonni soddalashtirish maqsadida mobil platformalarda xizmatlar taqdim etiladi. E-Soliq tizimi bu tizim orqali davlat soliq idoralari soliq to'lovchilarni onlayn rejimida ro'yxatga olish, ularning faoliyatini nazorat qilish va zarur hollarda soliq to'ldirish jarayonini avtomatlashtirish mumkin. Bunday tizimlar soliq to'lovchilar uchun hujjatlarni tayyorlash jarayonini

soddalashtirib, har qanday joyda va vaqtda xizmatlardan foydalanishga imkon beradi. Hisob-kitob fakturalarini raqamlashtirish jarayoni soliq to'lovchilarni transparan qilish va ularning faoliyatini yanada oqilona boshqarish imkonini beradi. Bu jarayon orqali soliq idoralari real vaqt rejimida biznes faoliyatini kuzatish va soliqlarning to'g'ri to'lanishini ta'minlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Raqamli soliq boshqaruvi tadbirlari asosida soliqqa tortishni kuchaytirish va soliq adolatini ta'minlash maqsad qilinmoqda. Bu jarayonlar mamlakat iqtisodiyotini raqamlashtirish, shaffoflikni oshirish va soliqqa tortish tizimini yaxshilashga xizmat qiladi. Raqamli texnologiyalar yordamida soliq idoralari va soliqqa tortilayotgan shaxslar o'rtasidagi muloqot osonlashadi, bu esa davlatning moliyaviy barqarorligini yuksaltirishga yordam beradi. Soliq to'lovchilarning huquqlari va manfaatlarini himoya qilish davlatning iqtisodiy siyosatining muhim qismi hisoblanadi. Bu himoya qilish quyidagi asosiy jihatlarni o'z ichiga oladi. Huquqlarni ta'minlash Soliq to'lovchilar qonuniy huquqlarga ega bo'lib, ular o'zlarining soliqqa oid hujjatlarini ko'rish, soliq hisob-kitoblarini tekshirish va zarur bo'lganda tushuntirish so'rash huquqiga ega. Soliq to'lovchilar, shuningdek, o'z haq-huquqlari va majburiyatlari haqida to'liq va aniq ma'lumot olishlari kerak. Adolatli soliq tizimi. Davlat, soliq to'lovchilarni adolatli va teng shartlar bilan soliq to'lashga majbur qilish uchun zarur choralarni ko'rishi lozim. Soliq tizimida har bir shaxsning iqtisodiy holati, daromadi va faoliyat turi hisobga olinishi kerak. Ochiq va shaffof jarayonlar. Soliqqa oid jarayonlar ochiq va shaffof bo'lishi kerak. Bu, soliqqa tortilish jarayonida turli qiyinchiliklardan qochish hamda firibgarlikni oldini olishga yordam beradi. Soliq idoralari va to'lovchilar o'rtasida uchrashuvlar, seminarlar va tadbirlar tashkil etish, to'lovchilarga o'z huquqlarini tushuntirishga xizmat qiladi. Himoya mexanizmlari. Soliq to'lovchilarning manfaatlarini himoya qilish uchun shikoyat va norozilik bildirish mexanizmlari yaratilgan bo'lishi kerak. Tadbirkorlik faoliyatida muammolar paydo bo'lganida, to'lovchilar o'zlarini himoya qilish uchun tegishli organlarga murojaat qilish imkoniyatiga ega bo'lishlari zarur. Soliq to'lovchilarning huquqlari va manfaatlarini himoya qilish, shuningdek, adolatli soliq tizimini yaratish hali muhim ahamiyatga ega. Soliq to'lovchilarning huquqlarini ta'minlash va ularning manfaatlarini himoya qilish orqali davlat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi va ijtimoiy adolatni oshiradi. Raqamli texnologiyalar, shaffoflik va kommunikatsiya orqali bu jarayonlarni yanada takomillashtirish mumkin.

O'zbekistonning soliq siyosatining ochiq, adolatli va soddalashtirilgan tizimga intilishi iqtisodiy o'sishni rag'batlantirish, ijtimoiy adolatni ta'minlash va mahalliy biznesni rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu, shuningdek, mamlakatning iqtisodiy barqarorligini saqlash va xalqaro arenada raqobatbardoshligini oshirishga yordam beruvchi muhim qadamdir.

Adabiyotlar

1. OECD soliq siyosati sharhlari – O'zbekiston 2022: www.oecd.org
2. Davlat soliq qo'mitasi rasmiy sayti: www.soliq.uz
3. Tursunov BO "Soliq siyosati va yo'nalishlari" . – Farg'ona: FDU nashriyoti, 2022.
4. Karimov A.A., Rajabov B.M. "Soliq va soliqqa tortish" (o'quv qo'llanma). – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2021.

